

gerne have været til gode for Samfundet som Helhed, maa jeg sige, at de for det første ganske utvivlsomt have været det, for saa vidt de have skaffet bedre Forhold for Underklasserne. Naar Underklassen, der efter mit Skøn udgør $\frac{1}{3}$ af Landets Befolkning og er en saa integrerende Del af denne, opnaar en Forbedring af sine Kaar, vil det i sig selv være et Samfundsgode. For Mestrene bydes der ved Fagforeningerne ogsaa den Fordel, at de ere blevne fri for Smudskonkurrence med Hensyn til Arbejdslønnen, idet der er fastsat en ensartet Arbejds løn, saa at Mestrene ikke længere kunne konkurrere med hverandre. Lønnen er en fast paapegelig Størrelse i ethvert Arbejdstilbud. Hvor meget vi end f. Eks. ved Licitationer have set og beklaget, at Mestrene have ødelagt hverandre ved meningsløse Konkurrence-tilbud, ville vi indrømme, at paa Arbejds lønnens Omraade have de ikke været i Stand til at gøre det, det har været ved Beregningen af andre Omkostninger, at de have taget fejl.

Den Maade, hvorigennem Fagforeningerne have været til størst Fordel for Samfundet — Socialdemokraterne ville maaske undre sig over, at jeg siger det —, er ved, at de have skaffet os en Underklasse, der ganske vist er sig sin Stilling bevidst, og som er utilfreds med den, men denne Underklasse staa samlet og organiseret under Ledere, der have Ansvaret, Ledere, som kende det øvrige Samfund, Ledere, som man kan forhandle med, og som man kan binde og fastholde paa deres Klasses Vegne. Det er saaledes, at Arbejderne ved deres Fagforeninger, der begyndte med af Princip at fornægte Besiddelsen og det bestaaende Samfund, i Virkeligheden, jeg havde nær sagt imod deres Villie, ere blevne det bestaaende Samfunds Støtter og for saa vidt en konservativ Magt. Det er i Virkeligheden efter mit Skøn et stort Gode at have Underklassen samlet og organiseret, saa at man kan forhandle paa lige Fod med dem og binde dem til at holde Aftaler. Jeg tror, at dette Synspunkt til en vis Grad deles af vore Arbejdsgivere, naar de Gang paa Gang i den Politik, som Arbejdsgiverforeningen har fulgt, have sagt: Ogsaa vi ville have Arbejdernes Magt centraliseret

paa faa Mænds Hænder, hos Fagforeningernes Centralledelse, og ikke have med spredte Fagforeninger at gøre. Det er den samme Tanke, der ligger bagved: Man staa sig ved at have dem som een Klasse under sin egen bestemte Form, med sit eget Politi, saa at sige, og ikke saaledes, at andre skulle passe paa den. Den samme Betragtning af Fagforeningerne som en social Gevinst, altsaa som et konservativt Element, er fremsat af Generalkonsul Heckscher i hans sidste Indberetning til Udenrigsministeriet, hvor han gør en lignende Bemærkning i Anledning af den store svenske Generalstrejke.

Imidlertid er der en ikke ringe Uvillie mod Fagforeningerne. Den findes ikke saa meget hos Arbejdsgiverne — der er den ganske vist ogsaa, fordi man altid har nogen Uvillie mod den modstaaende Parts Kampmidler — som hos de udenforstaaende, den brede Mellemklasse i By og paa Land, som ikke til daglig Brug har med Fagforeningerne at gøre. Hos disse Befolkningslag er Uvillien stærk, og jeg kan sige, man kan mærke i det daglige Samvær, at den afgjort er stor, og det er ganske naturligt. Det kan forklares som Tilbageslag imod de Herrer Socialdemokraters og Fagforeningsmedlemmers Lederes politiske Optræden og Agitation — jeg var nær ved at sige deres Demagogi. Men megen Uvillie, vil jeg indrømme, bundes ogsaa efter mit Skøn i Misforstaaelse. Mig har det personlig altid gjort ondt at se, at hver Gang Arbejderne stille et Krav, stiller det øvrige Samfund sig saaledes overfor dem, at det ikke blot siger: I have Bevisbyrden for, at dette Krav er rigtigt — thi det er noget, de selvfølgelig have —, men det vil neppe nok have Beviset ført. Ifald Brødet stiger, eller hvis Tekstilvarer og Husleje stige med 10 pCt., blander Samfundet, de øvrige Klasser, sig ikke deri, men saa snart vi staa overfor Kravet om forøget Arbejds løn, begynde straks de andre Samfundsklasser at røre paa sig, selv de ikke interesserede Klasser, og raabe Vagt i Gevær. Dette Forhold kan kun skyldes den borgerlige Uvillie mod Fagforeningerne. Jeg vilde gerne have Lov til, hvis det højtærede Ting vil tillade det, at undersøge et Par af Aarsagerne dertil.

Den første og mest nærliggende Aar-